

Monenmoista vanhemmuutta

Sataman ilta 26.4.2026

Raito Paananen

Ottakaa halutessanne opetustekstin käsittelyn avuksi seuraavat pohdintakysymykset:

1. Mitä teksti kertoo Jumalasta, Jeesuksesta, Pyhästä Hengestä ja Jumalan suunnitelmasta?
2. Mitä teksti kertoo ihmisistä?
3. Mitä tämän tekstin pohjalta teet elämässäsi hyvin? Entä minkä pitäisi muuttua?
4. Tiedätkö ketään, jonka olisi hyvä kuulla oppimastasi?

1. Johdanto

- Tämän opetuksen otsikkona on ”Monenmoista vanhemmuutta”. Vanhemmuutta on tosiaan monenmoista sekä tyypiltään että laadultaan, mutta aion keskittyä tässä hengelliseen vanhemmuuteen.
- Tässä maailmassa luonnollista on biologinen vanhemmuus: Isyys, äitiys, isovanhemmuus. Meistä täälläkin moni on isä, äiti, isoisä tai isoisä tai jopa isoisovanhempi. Biologisen vanhemmuuden ohessa yhteiskunnassa on muuta virallistettua ei-biologista vanhemmuutta, kuten adoptiovanhemmuus tai sijaisvanhemmuus.
- Jumalan valtakunnan vanhemmuus lähtee siitä tosiasiasta, että Jumala on häneen uskovien taivaallinen isä ja uskovat hänen lapsiaan. Voisiko sanoa, että kun me ihmiset synnymme, synnymme ihmisen lapseksi ja kun uudestisyntymme, synnymme Jumalan lapsiksi.
- Jumala saa tämän uudestisyntymisen aikaan, mutta usein tähän liittyy hengellinen isä tai äiti, joka on kuin kättilön roolissa auttamassa ja johdattamassa ihmistä uskoon.

2. Tarve hengelliselle vanhemmuudelle

- Jokainen meistä tarvitsee Jumalan Sanan ja Jumalasuhteen lisäksi myös muita ihmisiä kasvaaksemme ja pysyäksemme uskossa. Erityisesti vasta uskoon tulleille on tärkeää löytää rinnalleen pidempään uskossa vaeltaneita opastamaan Jeesuksen tuntemiseen ja lähelle häntä niin, että kukin löytää oman kutsumuksena ja pääsee kasvamaan siinä.
- Tarvetta tähän on itse asiassa kaikilla uskonelämän eri vaiheissa, ei pelkästään alussa. Tavoite on kasvaa yhdessä Kristuksen kaltaisuteen, ja siinä tarvitaan kaikkia. Se ei ole pelkästään pastorin tai tiettyjen tehtävään nimettyjen henkilöiden asia, vaan kaikilla on siinä merkitys ja tehtävää.
- Tarvitaan erilaisia ihmisiä eri vaiheissa, myös sinua ja minua. Tehtävänä on elää rinnalla, jakaa omaa elämänkokemustaan, ohjata, oikaista, kehottaa ja rohkaista. Muuten kuka tahansa voi eksyä väärille teille tai luopua uskosta kokonaan.
- Tällaisia hengellisiä vanhempia voi ja on hyvä olla useita matkan eri vaiheissa. Heitä voidaan kutsua monella muullakin nimellä, kuten opetuslapseuttaja, rinnallakulkija, kanssamatkaaja tai mentori. Mentorilla tarkoitetaan määritelmän mukaan kokenutta, viisasta neuvonantajaa, opettajaa ja kasvattajaa.
- ”Lapsen kasvattamiseen tarvitaan koko kylä” on afrikkalaiseen perinteeseen juontava sanonta, joka korostaa yhteisön (sukulaisten, ystävien, naapureiden) merkitystä lapsen kasvatuksessa ja vanhempien tukena. Voisiko mukaillen sanoa, että hengellisen lapsen kasvattamiseen tarvitaan koko seurakunta?
- Raamatussa Jeesus valitsi 12 miestä ja tuli heille hengelliseksi isäksi reiluksi kolmeksi vuodeksi. Vaikka Hän palveli väkijoukkoja, vietti Hän vietti suurimman osan ajastaan näiden läheisimpien opetuslastensa kanssa, jotka kutsui olemaan kanssaan, kuten Markuksen evankeliumissa todetaan. Ja he lähtivät aikanaan viemään evankeliumin sanomaa eteenpäin.
- Muitakin vastaavia mentorointiesimerkkejä löytyy Raamatusta: Joosualla oli Mooses, Elisalla oli Elia, Timoteuksella oli Paavali. Lähdetään nyt hetkeksi yhden tällaisen Apostolien teoista löytyvän mentorointiesimerkin matkaan.

3. Barnabas ja Paavali

- Paavali oli merkittävä ja näkyvä apostoli, jolle Jeesus ilmestyi Damaskoksen tiellä ja kutsui suvereenisti seuraajakseen. Kääntymys oli dramaattinen: Seurakunnan vainoojasta evankeliumin julistajaksi ja apostoliksi.
- Mutta Paavalikin tarvitsi aikaa, tukijoita ja rinnalla kulkijoita ennen kun hän aloitti näkyvämmän tehtävänsä. Aikaa meni Damaskoksen tieltä ensimmäisen lähetysmatkan alkuun toistakymmentä vuotta. Käytän tässä nyt Paavalin heprealaista nimeä Saulus (tai Saul) koska Luukaskin käyttää sitä Apostolien teoissa vaihtaen myöhemmin nimen tutummaksi Paavaliksi.
- Yksi merkittävä Sauluksen mentori oli Barnabas. Kun tätä tutkin minulle ainakin avautui miten merkittävässä asemassa hän itse asiassa olikaan. Barnabas mainitaan ensimmäisen kerran Apostolien tekojen luvussa 4:

Niinpä Joosef, jota apostolit kutsuivat Barnabaaksi — se on käännettynä: kehoittaja — leeviläinen, syntyisin Kyprosta, myi omistamansa pellon, toi rahat ja pani ne apostolien jalkojen juureen. (Apt. 4:36-37)

- Joosef eli Barnabas oli leeviläinen ja kotoisin Kyproksen saarelta. Lisänimi Barnabas tarkoittaa kehoittajaa, rohkaisijaa ja lohduttajaa, mikä kuvaa hänen luonnettaan hyvin. Barnabas ei kuulunut Jeesuksen 12 apostolin ryhmään mutta liittyi pian helluntain jälkeen alkuseurakunnan uskovien kasvavaan joukkoon myytyään ensin pois omaisuuttaan. Barnabas toimi aluksi Jerusalemissa, myöhemmin Antiokiassa ja sitten hän oli Paavalin mukana mm. hänen 1. lähetysmatkallaan.
- Saulus oli kääntymyksensä jälkeen julistanut jonkin aikaa evankeliumia Damaskoksessa, mutta sitten hän oli lähtenyt omien sanojensa mukaan Arabiaan noin kolmeksi vuodeksi. Tästä hän mainitsee itse Galatalaiskirjeen 1. luvussa, mutta ei kerro tarkemmin mitä siellä teki. Mahdollisesti hän oleskeli hiljaisuudessa jossain nykyisen Jordanian seudulla tutkien Jumalan sanaa Vanhasta Testamentista ja valmistautuen tehtävänsä.
- Vasta näiden kolmen vuoden jälkeen Saul palasi ensin Damaskokseen ja sen jälkeen Jerusalemiin ensimmäistä kertaa muita apostoleja tapaamaan. Tapahtumien kulussa on joitain eroja Apostolien tekojen ja Galatalaiskirjeen välillä, käytän tässä Luukkaan kuvausta Apostolien teoista.

Ja kun hän (Saulus) oli tullut Jerusalemiin, yritti hän liittyä opetuslapsiin; mutta he kaikki pelkäsivät häntä, koska eivät uskoneet, että hän oli opetuslapsi. Mutta Barnabas otti hänet turviinsa ja vei hänet apostolien tykö ja kertoi heille, kuinka Saulus tiellä oli nähnyt Herran, ja että Herra oli puhunut hänelle, ja kuinka hän Damaskossa oli rohkeasti julistanut Jeesuksen nimeä. Ja niin hän kävi heidän keskuudessaan sisälle ja ulos Jerusalemissa ja julisti rohkeasti Herran nimeä. Ja hän puhui ja väitteli hellenistien kanssa; mutta he koettivat tappaa hänet. Kun veljet sen huomasivat, veivät he hänet Kesareaan ja lähettivät hänet sieltä Tarsoon. (Apt. 9:26-30)

- Oli aika ymmärrettävää, että kun entisestä kristittyjen vainoojasta ja kiihkeästä fariseuksesta oli tullut evankeliumin julistaja, herätti tämä epäluuloja molemmin puolin, sekä uskovissa että juutalaisissa.
- Mutta Jumala johdatti Barnabaan välittäjäksi. Hän otti Sauluksen turviinsa ja toimi hänen apunaan ja puolestapuhujanaan. Hän oli ratkaisevassa roolissa auttamassa Saulusta seurakunnan yhteyteen ja saamaan apostolien hyväksynnän.
- Sauluksen julistus Jerusalemissa oli ilmeisesti niin rohkeaa ja ehdotonta, että hänet yritettiin pian tappaa, tällä kertaa hellenistien toimesta. Hellenistit olivat juutalaisia, jotka puhuivat kreikkaa äidinkielenään. Osa heistä kääntyi myöhemmin kristityiksi, mutta tässä Saulus väitteli kiivaasti heidän kanssaan.
- Niinpä hänet pelastettiin hellenistien kynsistä ja katsottiin viisaimmaksi lähettää hänet takaisin kotikaupunkiinsa Tarsoon turvaan ja "rauhottumaan". Olikohan Sauluksella tässä vielä liikaa intoa mutta vähemmän taitoa? Toki myöhemminkin häntä yritettiin tappaa moneen kertaan eri paikkakunnilla.
- Raamattu ei suoraan kerro kuinka pitkään Saulus oli Tarsoksessa mutta ilmeisesti kymmenkunta vuotta. Emme myöskään tiedä mitä hän siellä teki, mutta ehkäpä loi yhteyksiä alueen seurakuntiin, julisti evankeliumia ja teki ammattinsa mukaan teltoja. Tämä osoittaa, että Jumalalla ei ole kiirettä.

Hänellä oli varaa pitää kutsumansa evankelista syrjemmässä noinkin pitkän ajan. Aika oli ehkä myös kypsymisen ja Jumalan hiljaisen työn aikaa hänelle? Tämä on omaa spekulatiotani koska varmaa tietoa Raamatusta ei löydy.

- Mutta Barnabaalla oli merkittävä rooli jatkossa, kun Saulus aikanaan palaa ”näyttämölle” Antiokiassa. Tähän nykyisen Syyrian alueella sijainneeseen puolen miljoonan asukkaan kaupunkiin oli melko aikaisessa vaiheessa syntynyt ensimmäinen kansainvälinen sekaseurakunta, jossa oli enemmän pakana- kuin juutalaistaustaisia. Sinne oli tullut kyproslaisia ja kyreneläisiä uskovia, jotka julistivat evankeliumia myös kreikkalaisille. Seurakunta oli siis syntynyt ilman apostolien merkittävää myötävaikutusta.
- Jerusalemin alkuseurakunta päätti lähettää Barnabaan Antiokiaan. Hän toimi näiden kahden seurakunnan yhdyshenkilönä ja oli merkittävässä asemassa Antiokian seurakunnassa.

Ja sanoma heistä tuli Jerusalemin seurakunnan korviin, ja he lähettivät Barnabaan Antiokiaan. Ja kun hän saapui sinne ja näki Jumalan armon, niin hän iloitsi ja kehoitti kaikkia vakaalla sydämellä pysymään Herrassa. Sillä hän oli hyvä mies ja täynnä Pyhää Henkeä ja uskoa. Ja Herralle lisääntyi paljon kansaa. Niin hän lähti Tarsoon etsimään Saulusta, ja kun hän oli hänet löytänyt, toi hän hänet Antiokiaan. Ja he vaikuttivat yhdessä kokonaisen vuoden seurakunnassa, ja niitä oli paljon, jotka saivat heiltä opetusta; ja Antiokiassa ruvettiin opetuslapsia ensiksi nimittämään kristityiksi. (Apt. 11:22-26)

- Sanotaan, että Barnabas oli hyvä mies, täynnä Pyhää Henkeä ja uskoa ja seurakunta kasvoi voimakkaasti. Ennen pitkää Jumala muistutti Barnabasta Sauluksesta. Barnabas lähti etsimään häntä Tarsosta, löysi ja toi Antiokiaan. Barnabas otti hänet työpariksi rinnalleen opettamaan seurakuntaa. Barnabas varmasti oli tietoinen siitä tehtävästä, johon Jeesus oli Sauluksen kutsunut ja eikä ollut unohtanut tätä.
- Näin tekee hyvä hengellinen rinnallakulkija, etsii sivuun joutuneen ja rohkaisee taas työhön. Saulukselle oli nyt aukeamassa uusi työskentely Barnabaan ansiosta ja hänen rinnallaan. Yhteistyö oli varmaan hyvin tiivistä. Olisiko Saulus ilman Barnabasta unohtunut niille teilleen Tarsokseen?
- Barnabas oli mukana myös Paavalin ensimmäisellä lähetysmatkalla. Tästä kerrotaan seuraavaa:

Ja Antiokian seurakunnassa oli profeettoja ja opettajia: Barnabas ja Simeon, jota kutsuttiin Nigeriksi, ja Lukius, kyreneläinen, ja Manaen, neljännysruhtinas Herodeksen kasvinkumppani, ja Saulus. Ja heidän toimittaessaan palvelusta Herralle ja paastotessaan Pyhä Henki sanoi: "Erottakaa minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä olen heidät kutsunut". Silloin he paastosivat ja rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä ja laskivat heidät menemään. Niin he Pyhän Hengen lähettäminä menivät Seleukiaan ja purjehtivat sieltä Kyproon. Ja tultuaan Salamiiseen he julistivat Jumalan sanaa juutalaisten synagoogissa, ja heillä oli mukanaan myös Johannes, palvelijana. (Apt. 13:1-5)

- Antiokian seurakunnan profeetta- ja opettajalistassa on hyvä huomata, että Barnabas mainitaan ensimmäisenä eli ilmeisesti huomattavimpana ja vanhimpana jäsenenä. Listassa ennen Saulusta mainitut muut miehet Simeon eli Niger ja Lukius olivat alun perin Afrikasta. Kyrenehän oli nykyisen Libyan seudulla.
- Kun Pyhä Henki kehotti erottamaan tästä joukosta 2 miestä lähetystyöhön, Barnabas mainitaan ennen Saulusta. En usko senkään olevan sattumaa, Barnabas oli tuossa vaiheessa mitä ilmeisimmin johtava henkilö.
- Ensimmäinen lähetysmatka alkoi noin vuonna 47, kauan Sauluksen kääntymyksen jälkeen. Jumalalla ei tosiaankaan ole kiirettä, me ihmiset tahdotaan touhottaa välillä liikaakin unohtaen, että aikataulutkin on Jumalan käsissä.
- Barnabas ja Saulus menivät aluksi Kyprokseen ja Barnabaan nuori serkku Johannes Markus oli heidän mukanaan avustajana. Kypros oli tuttua seutua Barnabaalle ja oli ehkä Jumalan viisautta aloittaa työ juuri tuolta alueelta. Kyproksella oli myös jo ennestään vainoa Jerusalemistä paenneita Jeesukseen uskovia, mutta ei välttämättä kristillistä seurakuntaa.
- Kuljettuaan halki Kyproksen he jatkoivat laivalla Pamfylian Pergeen. Tästä vaiheesta alkaen Sauluksesta aletaan Apostolien teoissa käyttää toista nimeä Paavali ja hänet mainitaan porukan

johtajana ennen Barnabasta. Selvästikin Paavali oli kasvanut ottamaan johtoaseman ja Barnabaan oli aika jättäytyä enemmän taka-alalle. Näin tekee viisas rinnallakulkija, antaa toiselle tilaa ja vauhtia, ei ole kasvun esteenä ja yrittää pitää itsellään lankoja käsissään.

- Barnabas oli toki koko matkan Paavalin rinnalla ja lähetysmatkan jälkeen Paavalin merkittävänä apuna mm. Jerusalemissa tärkeässä kokouksessa, jossa ratkottiin sitä, kuuluuko pakanakristittyjen noudattaa Mooseksen lakia.
- Paavalin lähtiessä toiselle lähetysmatkalleen he riitaantuivat Barnabaan kanssa siitä, ketä otettaisiin mukaan. Paavali ei hyväksynyt enää Markusta mukaan, koska hän oli jättänyt ensimmäisellä lähetysmatkalla reissun kesken. Tämä on hämmentävää mutta kovin inhimillistä ja ehkä kuvaa Paavalin kiivautta ja ehdottomuutta. Barnabas halusi antaa Markukselle uuden mahdollisuuden mutta Paavali ehkä pelkäsi hänen jättävän uudestaan leikin kesken. Myöhemmin Paavali kyllä kirjoitti Markuksestakin hyvin arvostavaan sävyyn ja ilmeisesti sopi riitansa myös Barnabaan kanssa.
- Tämä riita ratkesi niin, että Paavali ja Silas lähtivät Vähän Aasian suuntaan ja Barnabas ja Markus lähtivät uudelleen Kyprokselle. Barnabas toimi siis tästä eteenpäin evankelista Markuksen mentorina ja Paavali vastaavasti Silaksen.
- Summa summarum: Voidaan pohtia olisiko Paavalista tullut se mikä hänestä tuli ilman kehottaja Barnabaan työtä hänen mentorinaan? Ainakin minun mielestäni Jumala käytti Barnabasta hyvin merkittävästi siihen, että Saulus Tarsolaisesta tuli apostoli Paavali. Barnabaan myöhemmistä vaiheista Raamatussa ei kerrota eikä hän jää otsikoihin näkyvimpänä hahmona mutta hänen Jumalalta saamansa lahjat toimia sillanrakentajana, kannustajana ja tukihenkilönä olivat hyvin merkityksellisiä.

4. Paavali ja Timoteus

- Jatketaanpa vähän eteenpäin Paavalin 2. lähetysmatkalle ja otetaan myös Timoteus lyhyesti esille. Timoteus mainitaan Raamatussa ensimmäisen kerran Apostolien tekojen luvussa 16, jossa Paavali ottaa tämän nuoren miehen mukaansa toisen lähetysmatkansa varrella Lystran seurakunnassa.

Niin hän saapui myös Derbeen ja Lystraan. Ja katso, siellä oli eräs opetuslapsi, nimeltä Timoteus, joka oli uskovaisen juutalaisvaimon poika, mutta isä oli kreikkalainen. Hänestä veljet, jotka olivat Lystrassa ja Ikonionissa, todistivat hyvää. (Apt. 16:1-2)

- Timoteus oli kotoisin Lystrasta, joka on siis kaupunki nykyisen Turkin keskiosissa. Timoteuksen perhe oli luultavasti kääntynyt kristityksi Paavalin käydessä paikkakunnalla ensimmäisellä lähetysmatkallaan Barnabaan kanssa, vaikka tätä ei suoraan kerrotakaan Raamatussa. Timoteuksesta sanotaan, että paikkakuntien veljet todistivat hänestä hyvää.
- Timoteus oli Paavalin ja Silaksen mukaan lähtiessään hyvin nuori, todennäköisesti alle 20-vuotias. Paavali näki tässä nuorena ilmeisesti vähän arassa mieheessä suuren potentiaalin lähetystyöntekijäksi. Tuskin hän muuten olisi häntä adoptoinut ja mukaansa ottanut. Timoteuksesta tulikin Paavalin luottopakki ja hyvin läheinen oppilas ja työtoveri.
- Paavali kutsui Timoteusta hengelliseksi lapsekseen, rakkaaksi ja uskolliseksi pojakseen. Timoteus oli hänelle varmaankin kuin oma lapsi.
- Timoteus sai seurata Paavalin esimerkkiä hyvin läheltä 24/7. Miten Paavali eli, opetti, rukoili, uskoi, kärsi ja kesti koettelemukset. Timoteus oli mitä parhaimmassa hengellisessä johtajuuskoulussa.
- Paavali käyttikin Timoteusta lähettiläänään, esimerkki tessalonikalaiskirjeestä:

Sentähden me, kun emme enää voineet kestää kauemmin, päätimme jäädä yksinämme Ateenaan, ja lähetimme Timoteuksen, veljemme ja Jumalan palvelijan Kristuksen evankeliumissa, vahvistamaan teitä ja rohkaisemaan teitä uskossanne, ettei kukaan horjuisi näissä ahdingoissa. (1. Tess. 3:1-3)

- Toinen esimerkki filippiäiskirjeestä:

Toivon Herrassa Jeesuksessa pian voivani lähettää Timoteuksen teidän tyköne, että minäkin tulisin rohkaistuksi, saatuani tietää, kuinka teidän on. Sillä minulla ei ole ketään samanmielistä, joka vilpittömästi huolehtisi teidän tilastanne; sillä kaikki he etsivät omaansa eivätkä sitä, mikä Kristuksen Jeesuksen on. Mutta hänen koetellun mielensä te tunnette, että hän, niinkuin poika isäänsä, on minua palvellut evankeliumin työssä. Hänet minä siis toivon voivani lähettää heti, kun olen saanut nähdä, miten minun käy. (Fil. 2:19-23)

- Timoteus palveli Paavalia kuin poika isäänsä, eli suhde oli kaksisuuntainen hengellinen isä-poika-suhde, jossa molemmat auttoivat ja rohkaisivat toisiaan.
- Timoteus avusti Paavalia myös kirjeiden kirjoittamisessa ja perille viemisessä mm. Korintin seurakunnan vaikeaan tilanteeseen.
- Viimeisinä vuosinaan Paavali myös tukeutui Timoteukseen voimakkaasti, mm. ollessaan vankilassa. Kun Paavali oli vangittu ja viety toisen kerran Roomaan, hän kutsui uskollisen oppilaansa vielä kerran luokseen olemaan paikalla hänen viimeisinä hetkinään.
- Apostoli Paavalin kuoleman jälkeen Timoteus palasi omaan seurakuntaansa Efesoon. Hänestä tulikin lopulta perimätiedon mukaan Efeson seurakunnan ensimmäinen piispa ja hän kuoli marttyyrikuoleman ilmeisesti vuonna 97.
- Paavalin suhteesta Timoteukseen voi lukea tarkemmin hänen kirjeistään Timoteukselle, joissa hän neuvoi ja rohkaisi tätä nuorta miestä työhön seurakunnassaan.
- Näin toimii hengellinen isä ja kasvattaja parhaimmillaan. Ottaa mukaansa, näyttää esimerkkiä ja antaa vähitellen entistä suurempia tehtäviä sen mukaan miten hyväksi näkee. Tässä tarvitaan hyvää ihmistuntemusta. Ja tämäkin suhde oli vuorovaikutteinen, Paavali antoi ja myös sai paljon tukea Timoteukselta.

5. Miten Satamaseurakunnassa?

- Olen välillä miettinyt, olemmeko me valmiit, jos tulee herätys ja vaikkapa Sataman Leivän kävijöistä tulee isompi joukko kerralla uskoon ja seurakuntamme yhteyteen. Me tiedämme, että etenkin nuorten miesten keskuudessa on tällä hetkellä paljon hengellistä etsintää. Mitäs jos heitä tulla tupsahtaa yhtäkkiä isompi joukko Sataman iltaan?
- Arvelen, että tällöin mukaan tulisi hyvin monenlaista porukkaa, joilla voi olla hyvin kirjavia taustoja ja tietämättömyyttä kristinuskon perusasioistakin. Kaikki ovat ehdottomasti tervetulleita, mutta syntyisi ilmeistä tarvetta opetuslapseuttamiselle ja monen muotoiselle rinnalla kulkemiselle. Nykyiset toimintamuodot, eli Sataman illat, rukousillat, messit tarvitsisivat todennäköisesti rinnalleen myös muuta, kuten hyviksi todettuja Alfa-kursseja sekä ennen kaikkea henkilökohtaista tukea ja opastusta.
- Haastankin meitä jokaista miettimään, mitä voisimme ja olisimme valmiit tekemään näiden uusien tulijoiden eteen edellä kuvatussa tilanteessa. Me rukoilemme herätystä ja se on oikein. Samalla meidän on hyvä asennoitua siihen, että kun sellainen tulee, olisimme seurakuntana ja yksilöinä valmiit siihen.
- Ei tarvitse olla itse valmis tai edes kokea olevansa valmis. Jokainen voi osaltaan ja mahdollisuuksien mukaan auttaa ja kulkea lyhyemmän tai pidemmän pätkän matkaa toisen vierellä. Tämä ei voi eikä saa jäädä vain paimenen tai pastorin vastuulle. Älä katso ikääsi äläkä mieti onko sinulla mitään annettavaa: Sinulla on annettavaa jo pelkästään siitä elämänkokemuksesta mikä sinulla on ollut. Nuorilla ja vasta uskoon tulleilla on asioita, jotka meille vanhemmille voivat olla itsestään selviä mutta heille uusia. Heillä voi olla hyviä kysymyksiä, joita yhdessä pohdittaessa kasvaa itsekkin ja joutuu ehkä miettimään asioita uudesta näkökulmasta. Kyse on vuorovaikutuksesta, jossa molemmat antavat ja saavat.
- Me vanhemman sukupolven ihmiset voimme oppia nuorilta ja päinvastoin. Se on rikkautta ja parhaimmillaan se toteutuu myös seurakunnassa. Nuori polvi haluaa tehdä asioita usein omalla tavallaan. Annetaan heille tilaa ja hyväksytään se, koska muutoseikoista voidaan aina tinkiä, kunhan toimitaan evankeliumin terveen opin mukaan.
- Pienikin asia voi rohkaista toista paljon. Yksikin sana voi riittää oikeassa paikassa ja jo pelkkä läsnäolokin voi olla rohkaisuksi. Voimme auttaa toisiamme näkemään itsessään sitä potentiaalia ja

niitä lahjoja, jota itse ei välttämättä edes huomaa. Uskova ei välttämättä tunnista omia lahjojaan mutta joku toinen voi ne paremmin huomata.

- Kyse on rinnalla kulkemisesta, ei saarnaamisesta. Esimerkin kautta, elämä puhuu enemmän kuin sanat. Voi jakaa sen, mitä itse on oppinut Jeesuksesta ja sen voi tehdä myös hyvin pienissä ja arkisissakin asioissa, ei tarvita välttämättä suuria teologisia viisauksia. Ainakin voi kertoa omista mokistaan ja jakaa jotain oppimaansa. Ja rukoilla toisen puolesta voi meistä jokainen.
- Ollaan siis valmiit silloin kun huomaamme, että meitä tarvitaan. On sanottu, että Jumala käyttää niitä, jotka ovat käytettävissä. Kaikki me olemme hengellisiä kasvattajia tavalla tai toisella hengellisten ja luonnollisten suhteiden kautta. Se on matkakumppanuutta, jossa huolehditaan siitä, että kaikki löytävät uskon tien, kasvavat syvemmälle Kristuksen tuntemiseen eikä kukaan jää taipaleelle vaan pääsee perille.
- Lopuksi vielä lyhyt loppukehoitus Tessalonikalaiskirjeestä:

Rohkaiskaa ja vahvistakaa siis toinen toistanne, ja niinhän te teettekin. (1. Tess 5:11)